

prijatelj šole, ni zagrizen klerikalec, ker tega politični program je: ljudstvo puščati v temi nevednosti in neumnosti. Veseli nas, da je med narodom še mnogo ljudi, ki so prijatelji šole in učiteljstva, čeprav niso našega prepričanja, ker sprevidijo njeno korist; le voditelji klerikalizma so iz dna svoje duše temu nasprotni. Že vidimo, kako se repenčijo in vpijejo: Laž, laž! Mi smo prijatelji šole, samo liberalnih učiteljev ne maramo! — Tako torej? Saj smo že rekli, da bi rajši videli hudiča poleg sebe kakor drugače misleče v političnih zadevah. Za nas napredne, za narodno prosveto vnete, neumorno delavne in za trud z bedo plačane učitelje ne marate, ker smo vam in vašim idealom nasprotni; in zaradi nas ter zaradi našega prepričanja puščate naš narod čedalje bolj propadati v nevednost? To je res prava laž! Saj imate nekaj svojih kimavcev Slomškarjev, zakaj pa tem ne pomagate? Klerikalizem je bil, in bo vedno dosleden nasprotnik šoli in ljudski prosveti, ker se zavedno, omikano in dobro odgojeno ljudstvo kmalu otrese klerikalnega jarma in jerobstva. Kjer je imel in še ima klerikalizem ljudsko prosveto v neomejeni svoji oblasti, vidimo dokaz svoji trditvi. On je imel dovolj časa in prilike pri nas povzdigniti naš rod na boljšo stopnjo napredka in omike, pa ni storil ničesar, ker mu je ljudska neumnost in nevednost ljuba — ker se le neumna in nevedna ljudska masa uklanja klerikalizmu in njegovim idealom. Vi niste nam nasprotni zaradi tega, ker nismo vaši kimavci, podrepaniki in vdani hlapci marveč zato, ker je vam in vašemu idealu sedanja šola z naprednim učiteljstvom prokletstvo za naš narod, ker se ta po šolah probuja in ker učiteljstvo ljudstvu odpira oči, da vidi vaše nakane, sleparije in hinavsko zavijanje resnice. Vi vpijete, da smo proti ljudstvu — lažniki! Ravno obratno je res.

(Dalje.)

## Iz naše organizacije. Goriško.

**Predsedništvo deželnega učiteljskega društva** naznanja učiteljstvu na Goriškem in Gradiščanskem, da je odposlalo c. kr. namestništvu to-le vlogo:

Visoko c. kr. namestništvo!

Zakona o ureditvi pravnih razmer učiteljstva na ljudskih in meščanskih šolah, ki sta bila sklenjena v spodnjeavstrijskem in moravskem deželnem zboru, sta že dobila najvišjo sankcijo in sta stopila v veljavo s 1. januarjem 1905; zakon pa, ki ga je sklenil v tej zadevi zaradi splošne zahteve deželni zbor poknežene grofovine Goriške in Gradiščanske v seji 10. novembra 1904, je čakal na pomnožitev cele tri mesece v eni tukajšnjih tiskarn, in pravijo, da je bil še-le te dni predložen c. kr. namestništvu.

Dasiravno bo ta zakonski načrt zaradi načina, kako naj se troški pokrijejo, težko predložen v najvišjo sankcijo, prosi vendar podpisano predsedništvo, c. kr. namestništvo naj blagovoli brž ko je mogoče odposlati ga c. kr. ministrstvu za bogočastje in uk, da pride čim prej njegova rešitev in se potem, če bo treba, store nadaljni koraki v tem nujnem vprašanju, zakaj materialni položaj učiteljstva je zavoljo vedno rastoče draginje vseh življenjskih potrebščin, nastale posebno zaradi zidanja bohinjske železnice, tako žalosten, da so morali v zadnjem času po dveh umrlih učiteljev ostali (navedena so imena dotičnih) klicati na pomoč miloščino tovarišev v varstvo proti najhujšemu uboštvo.

Visoka c. kr. vlada naj tedaj blagovoli že v prejšnjih vlogah opisani, od dne do dne slabši učiteljski položaj sprejeti na znanje ter v interesu ljudske izobrazbe in splošnega napredka potrebno ukreniti, da se odpravi in učit. pravne razmere potrebam primerno uredi.

**Predsed. dež. učit. društva za Goriško in Gradiščansko.**

## Književnost in umetnost.

„Popotnik“. Letnik XXVI. Štev. 3. — Na uvodnem mestu beremo razpravo »Luč in tema«, ki jo je napisal E. Gangl. — Tovariš A. Smrdelj priobčuje svoje konferenčno poročilo »Delovanje učiteljstva z ozirom na varstvo živali in rastlin«, kjer nam spretno kaže, kako je moči s posameznimi učnimi predmeti zbujati v mladini ljubezen do živali in rastlin in tako vzgojno vplivati na šolsko deco. — V spisu »S I. mednarodnega kongresa za šolsko higijeno v Norimberku l. 1904.« nas seznanja tovariš Fr. Kocbek s stavki in glavnimi mislimi, ki lahko dajo — in dobro bi bilo! — povod resnemu razmišljanju. — Tovariš I. Stukelj zaključuje poročilo o »Mednarodnem kongresu o pouku risanja v Bernu«. — Isti pisatelj priobčuje vrlo zanimiv spis »Čestita knjižna starina iz slovenskega ljudskega šolstva«, kjer opisuje kulturno zanimivo knjižico — abecednik — iz l. 1829. — Za »Književnim poročilom« prinaša »Razgled« (Listek, Pedagoški paberki, Kronika) obilico interesantnih vesti o šolstvu in učiteljstvu. — »Popotnik« je tudi to pot bogato in izorno založen. Priporočamo ga najtopleje.

**Knjižni dar „Hrv. pedagog.-književnog zbora“ za leto 1904.** Katančice. Stručak pripovječica za mali svijet. Hrvatskoj mladeži pribral Stjepan Širola. (Sa 7 slika.) Knjižnice za mladež XLV. knjiga. — Gabriel Compayre: Intelektualni i moralni razvitak djeteta. II. dio. Prevela Jelica Belović-Bernardzikowska. Knjižnice za učitelje XLII. knjiga. — Pedagojska enciklopedija. Uredniki Stjepan Basariček, Tomislav Ivkanec i Milan Pejnović. Knjiga I. Sveska X. (Kant — Komunalna, interkonfesijska i konfesijska škola.) O teh knjigah izpregovorimo o priliki obširneje.

**Reforma šolnih dějepisu.** Napsal Ed. Štorch. V Praze — VIII. Nákladem vlastním. Za 30 h. Str. 14. — Tovariš Štorch je napisal zanimivo in vsestranski instruktivno razpravo o reformi zgodovinskega pouka, ki bo gotovo zanimala tudi vsakega slovenskega učitelja, zato jo toplo priporočamo.

## Vestnik.

**Učiteljski dobrotniki.** »Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta« so darovali: Ljubljanska kreditna banka 50 K; Glavna slovenska hranilnica in posojilnica v Ljubljani 50 K; Posojilnica v Žužemberku 50 K; gg. Janko in Jela Rahnè na Brdu 25 K mesto venca na grob gospe Fani Orožnove; kumica preblagorodna gdč. Berta baronica Tacco in kum Henrik Klavara, učitelj v Št. Ferjanu, nabrala pri krstu judčka Henrik Trpina pri pesmi »Luk se je oženil« — čuku 10 K dote, ki jo pa poklanja čuk prepotrebnemu učiteljskemu konviktu v Ljubljani. Živili učiteljski dobrotniki in nasledniki! Bog plati!

**Čekovni promet učiteljskega konvikta.** (Letnina à 2 K za l. 1905.) G. Simon Punčuh, nadučitelj v Šmarji; vodstvo l. šole pri Sv. Lenartu pri Škofji Loki; gosp. Janko Casl, šolski voditelj v Špitaliču; g. Josip Kenda, učitelj na Ljubinu pri Tolmini za leta 1904, 1905 in 1906; gosp. Josip Bertok, nadučitelj v Lazaretu (4 K); gospod Ivan Demšar, nadučitelj in gdč. Milka Aschmann, učiteljica v Šmarjeti; g. Viljem Gebauer, nadučitelj v Šmihelu; g. Fr. Leskovar, nadučitelj v Novi cerkvi pri Celju.

**Kolekta poštih znamk za učiteljski konvikt.** Iz slovenjegraškega okraja kolekta št. 36.

**Osebnosti vesti.** — Začasni učitelj v Loškem potoku Fran Zrimšek je nameščen za stalnega učitelja pri Sv. Jerneju pri Poljčanah (Ltajersko). Za veroučitelja na učiteljski v Kopru je imenovan katehet Emel Štolfa iz Izole. — Umrli je v Gradcu Ferdo Majcen, profesor verouka na ptujski gimnaziji.

„Ljudski oder“, društvo za vzgojo in omiko slovenskega ljudstva, ustanavljajo v Trstu.